

בית משפט לענייני משפחה בתל אביב - יפו

22 אוגוסט 2019

תלה"מ 19-02-49688 פ. נ' פ.

בעניין נ. הורי

לפני כבוד השופט ארז שני

ל. פ.

המבקשת:

נגד

נ. ב. פ.

המשיב:

נוכחים:

המבקשת וב"כ - עו"ד יפעת שרון-הדס

המשיב וב"כ - עו"ד צבי זק; גב' שילת יפרח (מתמחה)

החלטה

דלתיים סגורות

אגב אותו נוהל הקיים בבית המשפט לענייני משפחה במחוז תל-אביב - יפו, התחלתי עוסק בעניינם של הצדדים כפי בקשתה של המותב המטפל, כבוד השופטת ארבל-אסל.

עניין לי בנערה בת המסרבת לראות את אמה וטענתה של האם כי למעשה נקלענו לכלל ניכור הורי.

טיפול בעניין עד כה מפורט בפרוטוקולים השונים ואין בדעתי לחזור על כך.

ביום 08.08.2019 כתבה המומחית אותה מיניתי, דוקטור ענבל קיבנסון-בראון (להלן: "המומחית") עדכון ולפיו מסרבת הקטינה מכל וכל לקשר עם אמה והיא שותקת במהלך הטיפול.

המומחית המליצה להורים לנסות ולפתור את הבעיה על דרך יצירת "מפגשי אקראיים" מתוכננים מראש, בו יציגו של החורים לנערה חזות סבירה ואחידה, אלא שאז נתקלה המומחית בבעיה ולפיה האב אינו משתף פעולה, הוא חש פגוע הואיל והוגשה תביעה בשל הניכור ההורי והוא דורש כתנאי, כך כותבת המומחית, שהאם תתנצל בפני הבת.

אגב הדיון היום הסבירו לי האב ובא כוחו, האב בעצם בשפת גופו ובא כוחו במילותיו, כי האב אינו חש שהוא חבר של האם, אין הוא יכול להציג מצג לא אמיתי שהוא אינו פגוע או שמסוגל לעת

הזו לשתף פעולה עם המלצותיה של המומחית, או להציג מצג כלשהו של אמפתיה כלפי הסיטואציה וכלפי האם ובצדק אומר בא כוחו כי אל לו לבית המשפט לאלץ את האב לנהוג מאור פנים כלפי האם, שעה שרגשותיו של האב כלפי האם הם רגשות של פגיעה ועלבון. במילותיו של עורך הדין זף: "אפשר לחייב את האב להיות חבר שלה?"

באופן שהוא אופייני משהו לתופעות של ניכור הורי מסביר לי עורך הדין זף כי עלי להמתין ובעתיד אולי תהא תקווה ואולי אף תרצה אם את מרשו, לכאן או לכאן.

הסיטואציה אליה הגענו מחייבת התייחסות נרחבת קצת יותר, שכן המומחית כותבת כי דרישתה מן ההורים להציג חזות מאוחדת וכי נובעת מסברתה שאם יתבצע תהליך כפוי כלפי הילדה, רק תגבר התנגדותה של הילדה ותחושתה שיש בידיה כוח רב להתנגד תתעצם.

כתבתי כבר בעבר ונדמה לי שהדברים פורסמו, כי בין הזכויות שיש לקטין לא קיימת לו הזכות "להתגרש" ממי מהוריו.

זכות השתיקה קיימת לאדם, גם לקטין בהליך פלילי. אלא שבהליך אזרחי כמו כאן נתפסת השתיקה גם כהתרסה כלפי סמכות, גם כפונקציה של תחושת הקטינה שהיא מחזיקה בידיה כוח רב.

אומר בקול גדול כי האופציה של הזנחת הניכור עד אשר יתרצה קטין, באין סיכון ממשי לשלומם ובאין הצדק לניכור והזדהות של קטין עם פגיעותו של ההורה האחר ורגשותיו שנפגעו אינם צידוק ראוי, הן לא בין האופציות המונחות לפתחו של בית המשפט.

כתבתי בשעתו, בהשוותי להליך על-פי "אמנת האג", כי ניכור הורי הוא תופעה בלתי חוקית שגם בחינת טובת קטין במובנה קצר הטווח, נסוגה מפני אי החוקיות ובאין צידוק ראוי לא ימתין בית המשפט ויפעל במהירות ליצירת קשר כלשהו גם אם לא תדיר מאוד, גם אם לא בהיקף רחב מאוד – אך קשר בין ההורים צריך להיות.

המונח "ניכור הורי" כפי שנעשה בו שימוש במדינת ישראל אינו צמוד עוד להגדרות אשר קבע גרדנר בשעתו. כשם שבלשון העממית אקטואר הוא מומחה לחישובים חשבונאיים בין בני זוג אף שמדובר במקצוע מתחום הסטטיסטיקה, שנועד לחישובי ביטוח והביטוי עם השנים התרחב, אזי המונח "ניכור הורי" הוא בעצם תיאור לכל העדר קשר וללא סיבה מוצדקת וההצדק בעיני האדם הסביר ובמילים אחרות, הבנתו של בית המשפט האם יש צידוק לניתוק הקשר אם לאו.

העובדה שבן זוג אחד נפגע מגירושין או מהתנהגות האחר אינה מתירה לאותו הורה, החייב על-פי חוק לנהוג כפי הורה מסור ולא להטיל רגשותיו על מי מילדי הצדדים על-מנת שזה יזדהה עמו ויעניש את ההורה האחר, על דרך התנכרות והתכחשות לו.

במקרה שכאן ברור שהקטינה מזדהה עם אביה, חומלת עליו וזה האחרון גם אם אינו הורה מנכר, בוודאי שאינו פועל ועושה את הנדרש כפי חובתו ההורית לפעול על-פי המלצות המומחית. —
כאשר אומר הוא "חכו כולכם עד אשר רגשותיי ינוחמו", בעצם מעניק הוא "רוח גבית" לניכור.

יכול האב לומר שאין הוא הורה מנכר במובן הקלאסי של הדברים, קרי הורה אשר פועל ליצירת ניכור והוא רק ממתין שרגשותיו יפויסו.

אלא שלצערי, ניכור נוצר לא תמיד בעטיו של אחד ההורים. במקרים נדירים יותר נוצר הניכור ביוזמתו של קטין והדברים אופייניים בדרך כלל לקטינים בני עשרה, כך לפחות על-פי ניסיוני.

באותם מקרים הנפוצים פחות נוצר לפעמים הניכור בשל אינטרסים של הקטין, לאמור כי נוח לו יותר שלא להיות בקשר או להתגורר עם הורה פלוני ללא קשר ולעתים נוצר הוא ביוזמתו של הקטין, בשל חמלתו או הזדהותו עם אחד ההורים.

למרבה הצער ניכור כזה אשר מקורו בקטין, לאמור חוסר הצדק להעדר קשר אשר נוצר ביוזמת הקטין "פורח" כאשר ההורה המשמורן אינו נרתם במלוא הכוח להכחיד את תופעת הניכור.

בשולי הדברים אומר, כי אם כבר התייחסנו לגורמי ניכור, טוב יעשו שירותי הרווחה אם יקפידו שלא ליתן "ברכת דרך" אשר עלולה להניע ניכור וגם במקרים נדירים שכאלה נתקלנו, במיוחד על רקע הורה הפוגע ומעליב את עובדי הרווחה.

אמור מעתה כי כשאנו מדברים על נתק בקשר שיש בו משום הניכור, לא בהכרח צריכה להיות אצבע מאשימה מונפת כלפי אחד ההורים, אלא שהאצבע המאשימה עלולה להיות מופנית גם כלפי הורה שלא התניע את הליך הניכור אך אין הוא עושה מעשה של ממש שיש בו ברכה, לצורך הכחדתו.

כתבתי כבר בעבר כי מי הרוצה אסמכתאות לחכרת הדין הישראלי בצורך להכחיד את תופעת הניכור ההורי, מוזמן לפנות לפסק דינו המאלף של כבוד השופט שוחט אגב עמ"ש (ת"א) 60592-03-15.

חובתו של בית המשפט היא לפעול כאן ועכשיו, כך כתבתי בעבר, ובית המשפט אין לו את הרשות או הפריבילגיה שלא להחליט.

לבית המשפט אף אין את הרשות להשלים עם אי חוקיות ומכאן שכאשר כותבת לי המומחית שנקיטת מעשה רק תחמיר את התנהגות הנערה, עדיין אין בכך פתרון לאי החוקיות שבהתנהלות הנערה.

מציע אני לצדדים לעיין אף ברמ"ש (חיפה) (כבוד השופט ג'יוסי) 45319-05-19, האומר ומצדיק נקיטת הליכים משמעותיים בתיק המוכר היטב לבית המשפט, כאן ועכשיו. כן אפנה לפסק דינו המעניין של חברי, כבוד השופט פפרני, בתלה"מ (חדרה) 58976-12-16.

להבנתי היטיבה לתאר מכולם חברתי, כבוד השופטת גורביץ'-שיינפלד בבית המשפט לענייני משפחה אגב תמ"ש 2533-05-15, כאשר בחרה היא במקום לעסוק בתיאוריות של גרדנר אשר אומצו בבית המשפט העליון ובבית המשפט המחוזי והפנתה בעיקר לעבודתו של דוקטור קרייג צילדרס אשר עסק בהורות פתוגנית, קרי הורות חולה (וראה שם, החל מעמוד 5 לפסק הדין).

אומר להורים שלפניי כי מדובר ברעה חולה שרבים הממליצים להכניסה במפורש לגדר ההגדרות שבדי.אס.אם העתיד להתפרסם וכי אף ארגון הבריאות העולמי גם הכיר בתופעה ככזו הדורשת טיפול.

מאליו ברור שאם ה- די.אס.אם החמישי אינו כולל ניכור הורי אך כולל הורות פתוגנית, לא יכול האב לומר כי אינו משתף פעולה באופן אקטיבי עד אשר רגשותיו לא יפויסו. מדובר בתופעה אשר בית המשפט אינו יכול ליתן לה יד, גם אם משמעות הדבר כפיית מניעת אי החוקיות על קטינה.

שום בית משפט אינו רוצה להתעמת במישרין עם קטין ונוח לו גם הרבה לטפל בבוגרים. אלא שאני והמומחית לא רק בשל שאלת אי החוקיות שבהתנהגות הנערה, חלוקים האם עצם ההנחה לנערה לא רק מעצימה את תחושת ה"כל יכולת" שהיא חיה ורוב העוסקים בניכור הורי סוברים שחלק מטובת הקטין הקשורה בהכחדת התופעה נועדה אף ללמד קטין שיש גבולות ואין הוא "כל יכול", ובלשון הקטינים – "לא רק הוא מחליט עליו".

כאמור, הגעתי לכלל מצב שאם לא ישתף האב פעולה בתוך זמן הנראה לעין ויעשה כהמלצותיה של המומחית, כמו נסוג הוא לצדי הדרך ותותיר את הקטינה להתמודד עמי אגב העדפת רגשותיו על טובתה של הקטינה.

הואיל וכך, אם לא יבוצעו מפגשים משביעי רצון תוך 10 ימים מהיום תוך שהמומחית מדווחת כי האב משתף פעולה לשביעות רצונה, מורה אני לשירותי הרווחה אשר בסמוך למקום מגורי הקטינה להציג בפניי תוך 30 ימים תכנית, אשר תשקול הוצאת הקטינה מביתה וזאת בעצה אחת עם המומחית.

מבקש אני משירותי הרווחה במקרה כזה לשקול שאלת הוצאת הקטינה ממשמורתו של האב או להמליץ על תכנית אחרת אשר לא תותיר בידי הקטינה והאב שיקול דעת לפעול באי חוקיות.

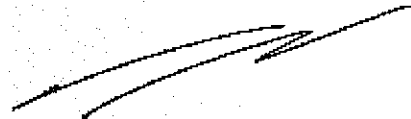
בשלב זה ממנה אני את עורכת הדין שירי מלכה כאפוטרופא לדין לקטינה, בשכר טרחתה יישאו הצדדים – שני שליש האב ושליש האם.

מבקש אני מעורכת הדין מלכה, המתמנה כמובן בכפוף להסכמתה, להסביר לקטינה משמעות אי שיתוף הפעולה והיא רשאית להיעזר לשם כך באיש טיפול.

ידמו נא התורים כי ידי מונחת על "כפתור פעמון" האזעקה והאזהרה וזה "מצלצל" בקול גדול.

אני מתיר פרסום החלטתי זו, ללא פרט מזהה כלשהו אודות הצדדים.

ניתנה והודעה היום כ"א אב תשע"ט, 22/08/2019 במעמד הנוכחים.

ארוז שני, שופט